

DE VERGETEN BURGERMANIFESTEN

I. Veel beloven, maar weinig geven

“Wie zijn principes verraadt, gaat naar de hel”

In 1992 scheef Guy Verhofstadt zijn ‘Tweede Burgermanifest’. Het was, meer nog dan het voorgaande, één lange, snoeiharde en meedogenloze kritiek op het Belgische politieke bedrijf. Hij kreeg meteen het etiket ‘vernieuwer’ opgeplakt en werd aan de goegemeente voorgesteld als de beeldenstormer die orde op zaken zou stellen in het zieke Belgische huishouden.

Na zes jaar machtsdeelname wordt de toenmalige beeldenstormer premier naar verluidt kribbig wanneer hij geconfronteerd wordt met citaten uit zijn beginselmanifest(en). Zoals Derk Jan Eppink reeds stelde, is het Burgermanifest nochtans “een boek dat actueler wordt, iets dat maar zelden gebeurt”. (De Standaard, 17.10.03).

Wie het politieke parcours bekijkt dat de VLD onder leiding van Verhofstadt sinds de machtsdeelname in 1999 heeft afgelegd, begrijpt evenwel meteen de bijna zichtbare aversie die de machthebber van vandaag van zijn eigen epistels heeft gekregen.

In 't Pallieterke (18.05.05) drukte Paul Beliën het onlangs nog treffend uit: “Zoals men een hond die in huis poept, met zijn snuit in zijn uitwerpselen moet drukken, zo moet men Verhofstadt op zijn Burgermanifest drukken.”

II. De politiek en het Vlaams Belang

In zijn Burgermanifest gaat Verhofstadt ondermeer op zoek naar de verklaringen voor 'de schok' van 24 november 1991, toen het Vlaams Blok met een score van meer dan 10% voorgoed zijn intrede deed in het Vlaamse politieke landschap.

Eén van de oorzaken van de fameuze 'kloof tussen de burger en de politiek' weet Verhofstadt aan het feit dat de kiezer nauwelijks invloed heeft op de samenstelling van de regering.

“Wat baat het zich ervoor te interesseren, zo redeneert hij, wanneer men met zijn mening toch geen rekening houdt (...)De burger kiest voor iets of iemand, voor of tegen de regering, voor of tegen het regeringsbeleid. En wat krijgt hij? Net het tegenovergestelde. Zijn invloed op de samenstelling en het beleid van de regering is totaal onbestaande.”

Of nog:

“Het negeren van verkiezingsuitslagen, het weigeren van door de kiezer gevraagde koerswijzigingen, het doof blijven voor zijn 'signalen', levert de burger het bewijs, dat niet zijn stem belangrijk is, maar de interne regels en de eigen logica van het politieke bedrijf.”

Alhoewel een duidelijke meerderheid rechts kiest, blijft Vlaanderen links geregeerd. Aan Vlaamse kant heeft de paarse coalitie zelfs geen meerderheid van de stemmen.

Verhofstadt en de ganse VLD-top houden zelfs geen rekening met de eigen kiezers: rechtse stemmen voor een links beleid.

“De burger krijgt de indruk dat alle partijen en politici in feite hetzelfde zeggen, dat er geen echte verschillen meer bestaan. Het traditioneel politiek debat is zo goed als dood of in elk geval inhoudsloos geworden. Er zijn nog wel discussies en verhitte gesprekken, maar helaas niet over de grond van de zaak. De ideologische wapenschilden worden nog wel uit de kast gehaald, maar niet langer uit overtuiging. Het zijn eerder dekmantels geworden die moeten verhullen dat het in onze politieke democratie in wezen om wat anders gaat: macht en eigenbelang. De burger weet dat, voelt dat, baalt van die onwaarachtigheid. De politiek laat de ideologische vlaggen wapperen en spuit voortdurend ideeën, waarden en programma's, niet uit overtuiging, niet om de samenleving vooruit te helpen, maar om macht om de macht te verwerven, om het eigenbelang te laten zegevieren. In de ogen van de burger verwordt de politiek zo tot een spektakel waarbij de woorden al lang niet meer de daden dekken en waarbij zijn ideeën, noch zijn verzuchtingen of verwachtingen aan bod komen.”

Zoals het – afkalvende – electoraat van de VLD de voorbije jaren heeft geleerd, worden de ideologische wapenschilden inderdaad niet langer uit de kast gehaald uit overtuiging. Tijdens de verkiezingscampagne worden zij in de etalage gezet en dienen als dekmantels die moeten verhullen dat het in wezen om wat anders gaat: macht en eigenbelang. De VLD-kiezer heeft de voorbije jaren noch op Vlaams, noch op liberaal, noch op democratisch vlak zijn ideeën aan bod zien komen.

Walter Nonneman, professor Economie aan de Universiteit Antwerpen, stelde het onlangs als volgt: “De VLD – met Guy Verhofstadt als boegbeeld – is opgeschoven van een gematigd liberale partij naar een partij die hoe dan ook in de regering wil blijven zitten en voor wie zo goed als alles bespreekbaar is.”

Even verderop stelt Verhofstadt dat er nood is aan 'een nieuwe politieke mentaliteit': “... *het belangrijkste is ongetwijfeld dat eindelijk in dit land eens de regel zou worden toegepast dat hij, die als minister een fout maakt of het parlement of de publieke opinie voorliegt, aan de kant wordt gezet.*”

Indien deze regel zou worden toegepast op Verhofstadt, zouden zijn regeringen zowat ontvolkt zijn. Terzake verwijzen we ondermeer naar het gemanipuleer met de criminaliteitscijfers. De manier overigens waarop de bevolking over de sociaal-economische toestand naar aanleiding van de verkiezingen van 2003 door de voltallige regeringstop werd voorgelogen, is een ander van de vele voorbeelden.

Recentier nog trachtte senaatsvoorzitter Anne-Marie Lizin, haar invloed aan te wenden om de afloop van een proces te beïnvloeden. Deze onmiskenbare fout bleef echter zonder gevolgen. Met de steun van de VLD mocht zij op haar troon blijven zitten.

“Even dodelijk voor de democratie”, nog volgens Verhofstadt “is de zachtere, maar daarom niet minder schadelijke vorm van corruptie, van cliëntelisme. De politieke benoeming”.

In tegenstelling tot wat Verhofstadt beloofde, is aan de schadelijke praktijk van de politieke benoemingen onder zijn bewind geen einde gekomen:

“De politieke benoeming als alom aanvaard machtsinstrument is terug. De belofte van de huidige coalitie om het op dat vlak beter te doen dan alle vorige, is een illusie gebleken. ”, stelde Bart Sturtewagen reeds drie jaar geleden. (in De Standaard, 20.04.02)

III. Vlaanderen en de Belgische ziekte

In het hoofdstuk 'Denkend aan Vlaanderen' maakte Verhofstadt ook een balans op van de gammele Belgische constructie.

“België is op sterven na dood. Dat is het resultaat van de tientallen kommunautaire en institutionele compromissen en politieke koopjes die sinds 1970 werden gesloten. Vooral de hervormingen van 1988 en 1989 hebben ons land onbestuurbaar gemaakt. Sindsdien verdwaalt de burger in een institutioneel niet meer te ontwarren kluwen. (...) De hervorming van onze instellingen moet radikaal worden overgedaan en totaal anders worden aangepakt. In plaats van steeds maar nieuwe kommunautaire compromissen te bedenken naar aanleiding van de vorming van een of andere regering, waarbij we verder bouwen op de manke instellingen waar we sedert 1970 mee zitten, moet er een geheel nieuwe staatshervorming komen.”

Iedereen weet wat daar sinds het aantreden van Verhofstadt I van is terechtgekomen. Tijdens zijn eerste regeerperiode werd Vlaanderen geringelood met het onzalige 'Lambermontakkoord'. En meer nog dan Verhofstadt I, is de regering-Verhofstadt II een coalitie in dienst van Waalse belangen. In plaats van de noodzakelijke 'geheel nieuwe staatshervorming' wordt elke 'communautaire' kwestie door de regering angstvallig op de lange baan geschoven.

“Een échte, authentieke, doorzichtige federale staat maakt elke van de deelgebieden bevoegd voor een goed afgebakend en wel omljnd grondgebied. In dat verband dringt zich de vraag op of in plaats van de elkaar overlappende gemeenschappen, gewesten en taalgebieden, we niet beter zouden streven naar vier duidelijk afgescheiden, deelgebieden (...) waarbij de faciliteiten definitief zouden verdwijnen...”

Tijdens de voorbije onderhandelingen over B-H-V waren de Vlaamse liberalen nochtans bereid tot zeer verregaande toegevingen aan de Franstaligen. Een voorstel van Verhofstadt voorzag zelfs in... een verdere uitbreiding van de faciliteiten.

IV. Van criticus tot multicultuurprofeet

In zijn Burgermanifest sprak Verhofstadt zich uit voor het handhaven van een Westerse 'Leitkultur', in plaats van het begrip 'multiculturele samenleving'.

"Het gaat erom (...) de overwegend islamitische migranten de bij ons geldende levenswijze en waarden te doen aanvaarden (...) Zij die bij het integrisme en fundamentalisme willen blijven, moeten de kans krijgen terug te keren naar hun land van herkomst. "

(...)

"De vraag is of de islam wel in overeenstemming te brengen is met de liberale democratie en de vrijheid, de verdraagzaamheid, de verscheidenheid en het tegensprekelijk debat zonder dewelke geen open samenleving mogelijk is. Die vraag kwam in alle hevigheid opnieuw aan de oppervlakte toen op 14 februari 1989 de inmiddels overleden Ayatollah Khomeini het bevel gaf de schrijver Salman Rushdie, een Indiër van Britse nationaliteit te vermoorden – tegen betaling van één miljoen dollar – wegens de vermeende heiligschennis die zijn boek Satansverzen bevatte ten aanzien van de profeet. (...) Is de zaak Rushdie niet het ultieme bewijs van de onmogelijkheid van de islam zich in te passen in onze samenleving? Toont zij niet aan dat de islam in wezen een intolerante en totalitaire ideologie is, die botst met de kulturele, morele en juridische voorschriften die gelden in een open en democratische samenleving? (...) De islam is in werkelijkheid niet alleen een godsdienst maar ook een ideologie, een sociaal-politieke leer die door de overheid wordt gecontroleerd. In wezen verschilt die toestand niet van het socialisme of het kommunisme dat aan de samenleving een bepaalde morele kode en een manier van leven wou opleggen. "

Ondertussen heeft Verhofstadt zijn toenmalige visie ingeruild voor de politieke correctheid en ontpopte hij zich tot een vurig apostel van de multiculturele heilstaat. Hij ontbond al zijn duivels tegen het vermeende 'racisme'. Niet enkel de Vlaams-nationale oppositie moest het hierbij ontgelden. De bekeerling achtte het ook nodig buitenlandse regeringsleiders de les te lezen. Alom bekend blijft zijn uitval naar de Italiaanse premier Berlusconi toen die verklaarde dat de Westerse cultuur in zijn ogen 'superieur' is aan de islamitische.

Over de noodzaak van migranten zich aan te passen aan "de bij ons geldende levenswijze en waarden" is geen sprake meer. Met de 'Snel Belg'-wet werd elke integratievereiste uit de naturalisatiewetgeving geschrapt. Tijdens deze legislatuur kwam daar als toemaatje nog eens het vreemdelingenstemrecht bovenop.

V. De illusionist Verhofstadt

Reeds in zijn eerste Burgermanifest hekelde Verhofstadt de politieke trucage en het optrekken van façades:

“De kiezer moet niet worden overtuigd, maar verleid. Er wordt dus weinig over programma's gepraat want dat vergt uiteenzettingen, maar veel over losse waarheidjes die de waarheid niet raken. In plaats van visie heeft men het over beleid. Congressen, affiches, mediastunts moeten de inhoud doen vergeten en de verpakking doen glanzen.” (Eerste Burgermanifest)

Terugblikkend op het Burgermanifest, is het dan ook bevreemdend dat het uitgerekend Verhofstadt was die, als eerste premier in de Belgische politieke geschiedenis, overging tot het benoemen van een communicatieadviseur die - in de figuur van Noël Slangen - vooral moest toezien op de manier waarop het regeringsbeleid overkomt bij de kiezer.

Aan 'losse waarheidjes' en mediastunts, zoals de plannen voor de Olympische Spelen, ontbrak het evenmin.

Voor het imago van zijn regering rekent Verhofstadt ook op de bereidwillige medewerking van de pers, die met dat doel wordt verleid met 'primeurs', buitenlandse reisjes en andere snuisterijen. En zoals ondermeer Luc Van der Kelen mocht ondervinden, worden tegen 'onwilligen' ook andere middelen - waaronder regelrechte intimidatie - niet geschuwd.

Verhofstadt sloeg nagels met koppen toen hij de toenmalige politieke klasse verweet blind te blijven voor het eigen falen en de kiezer te willen bestraffen:

“Spanningen tussen de eigen bevolking en de migranten zijn niet te wijten aan het ontbreken van enig beleid, maar aan een verkeerde opvoeding, aan een verkeerde ingesteldheid van de burger.” “De burger tot de orde roepen, ja zelfs bestraffen is dan ook verheven tot het alles genezend recept.”

Het is diezelfde Verhofstadt die sinds zijn aantreden als premier als geen ander de kiezer wil bestraffen door uitgerekend de partij, waartoe zich een groeiend aantal onder hen bekend, te willen uitschakelen.

Verhofstadt had destijds gelijk toen hij stelde dat *“de les van 24 november”* niet werd begrepen.

Uit zes jaar VLD-regeringsdeelname blijkt in ieder geval dat hij de les evenmin heeft geleerd, of ze vergeten is. Ze werd nochtans herhaald in mei '95, juni '99, mei 2003 en een voorlopig laatste keer in juni 2004.

De gevolgen zijn gekend en laten zich samenvatten in een zinsnede uit het Burgermanifest.

“Inmiddels raken de échte verzuchtingen en verwachtingen van de burger, de gestoorde relatie tussen de bevolkingsgroepen, de verloederde leefomgeving, de onveiligheid in onze grote steden en agglomeraties, de gerechtelijke achterstand, de manke werking van het justitieapparaat en het gevangenisstelsel, steeds meer en meer op de achtergrond.”

VI. Naar de hel?

De politieke realiteit van de voorbije zes jaar hebben op een pijnlijke wijze aangetoond dat de Burgermanifesten voor Verhofstadt niet meer waard blijken te zijn dan het papier waarop ze gedrukt werden.

In Knack (18.05.05) stelde Rik Van Cauwelaert het onlangs als volgt: “De resterende exemplaren van de drie Burgermanifesten hebben lang genoeg in de ramsj gelegen. Ze mogen nu naar de papiermolen worden gedragen.”

Om af te sluiten, verwijzen we naar het laatste hoofdstuk van het Tweede Burgermanifest, dat begint met een citaat van Friedrich Hayek: *“Wie zijn principes verraadt, gaat naar de hel.”*

Als Hayek het bij het rechte eind heeft, is bekend wat Verhofstadt bij de eerstkomende verkiezingen te wachten staat: een politieke, electorale hel.